

CVÚT v Praze, Fakulta architektury
Ústav památkové péče, ZS 2021/2022

REVITALIZÁCIA AREÁLU BÝVALÉHO KLÁŠTORA V ŠAHÁCH
DIPLOMOVÁ PRÁCA

Bc. Tomáš Beneš
prof. Ing. arch. Akad. arch. Václav Girs

Historická katastrálna mapa riešenej oblasti z roku 1871.

Ortofoto snímka súčasného stavu po asanácii Ipeľskej ulice.

Pohľad z vtáčej perspektívy na kláštor a zdevastované okolie.

Mesto Šahy leží v údolí rieky Ipeľ na južnom Slovensku priamo na hraniciach s Maďarskom. Administratívne patrí do Levického okresu a Nitrianskeho samosprávneho kraja a v roku 2020 malo 7182 obyvateľov. Mesto a premonštrátsky kláštor Nanebovzatia Panny Márie boli významným mocenským, politickým, ekonomickým a administratívnym centrom. Nachádzali sa v tesnom susedstve traktu Hont, stredovekého sídla župy a neskôr samé prevzali úlohu župného mesta. Kláštor dlho slúžil ako tzv. hodnoverné miesto na overovanie listín a pod jeho správou patrili aj kameniny mostov. V súčasnosti význam Šahy značne upadol, keďže sa nachádzajú na hraniciach okresu a štátu s minimom nového rozvoja.

Z areálu bývalého kláštora sa zachoval na románskych základoch postavený barokový kostol, ktorý dnes slúži ako farský kostol, zachovala sa tiež baroková sýpka a hospodárske budovy tvoriace hranice areálu. Kláštor sa nachádza na nábreží Ipeľa v susedstve hlavného námestia. Dlhodobým zanedbaním sa kláštorne budovy dostali do havarijného stavu, popriprade sa stali obeťami nevhodných stavebných zásahov. Okolie kláštora bolo v minulom storočí asanované kvôli výstavbe protipovodňovej hrádzde a v súčasnosti tvorí nefunkčnú perifériu v samom centre mesta. Celé územie

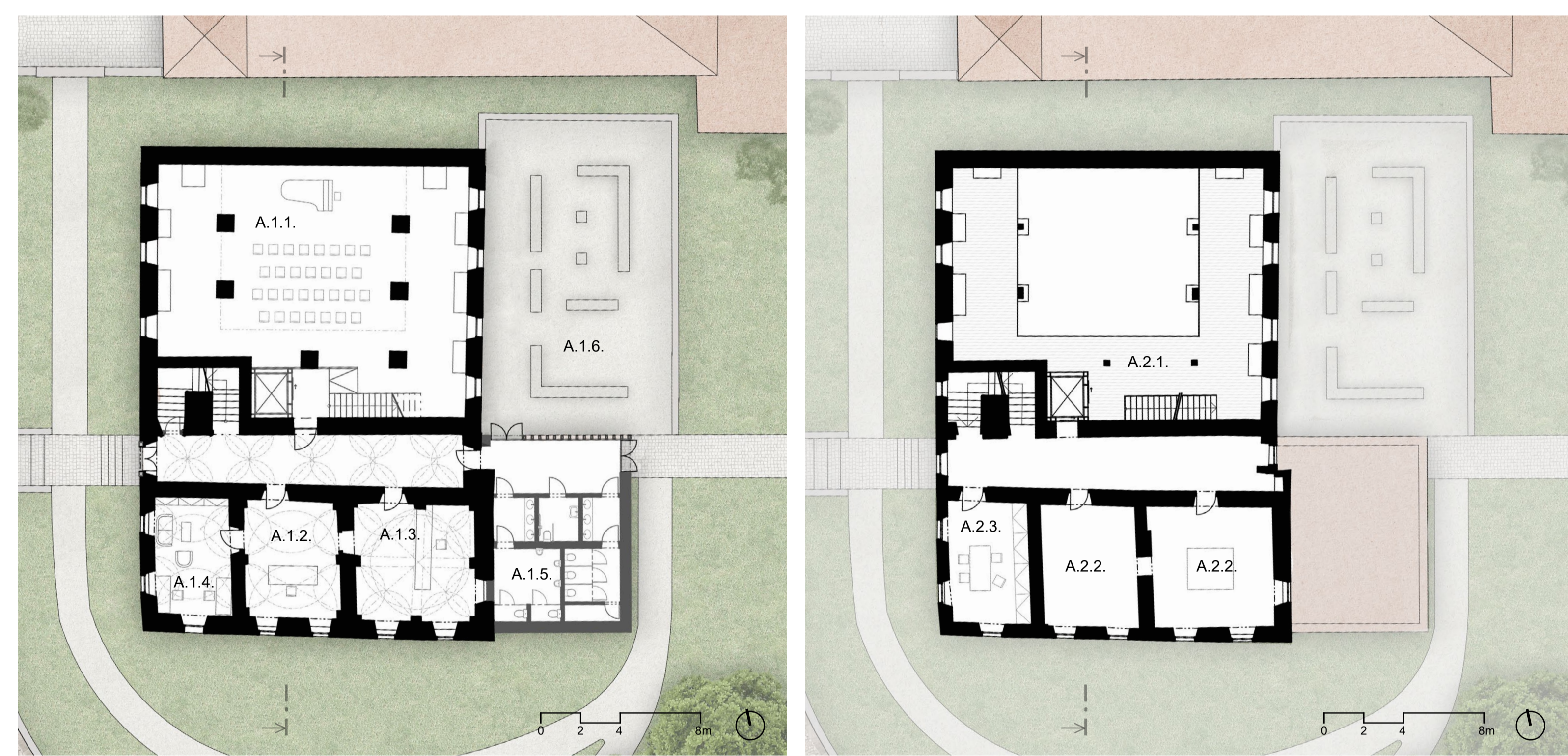
je súčasťou mestskej pamiatkovej zóny. Budova sýpky s obytným krídlom a fragmentmi stredovekého kláštora bola vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku. Riešený blok sa nachádza v zložitých terénnych podmienkach výškoveho zlomu s rozdielom približne osem metrov.

V mojej diplomovej práci som sa zameriaval nielen na obnovu samotného kláštorneho areálu, ale aj na revitalizáciu celého územia v jeho okolí. Za cieľ svojej práce som si stanovil zasaďiť kláštor do svojho pôvodného kontextu a aj jeho prostredníctvom prispieť k tomu, aby sa z asanovanej územia opäť stala plnohodnotná súčasť mestského štruktúry.

Na južnej strane pri protipovodňovej hrádzi obnovujem Ipeľskú ulicu v jej pôvodnej stope. Na jej západnom začiatku uzatváram historický blok doplnením zástavby v jej pôvodnej stope na základe historického katastra. Vníka tak kompaktná mestská zástavba formujúca ucelený verejný priestor. Rovnaký postup volím aj v prísluškách a na mieste brownfieldu na východ od kláštorneho areálu doplnením radu linerálnych solériou. Východný záver bloku je zakončený rozvoľnotenou zástavbou individuálnych rodinných domov nadväzujúcej na charakter ďalej pokračujúcej zástavby, ktorá svo-

ju rastúcou vzdialenosťou od hlavného námestia stráca kompaktný charakter. Ďalej bolo mojim cieľom príviesť viac ľudí do oblasti pri rieke, a to jednak vytvorením príležitosti na prechod blokom z hlavnej ulice, ale aj spríechodením kláštorneho areálu a vytvorením kaviarne na atraktívnej južnej hrane bloku. Územie tiež dopĺňam o kultúrovane parkovanie. Podrobne riešim areál kláštora a parcely, ktoré sú naň bezprostredne naviazané.

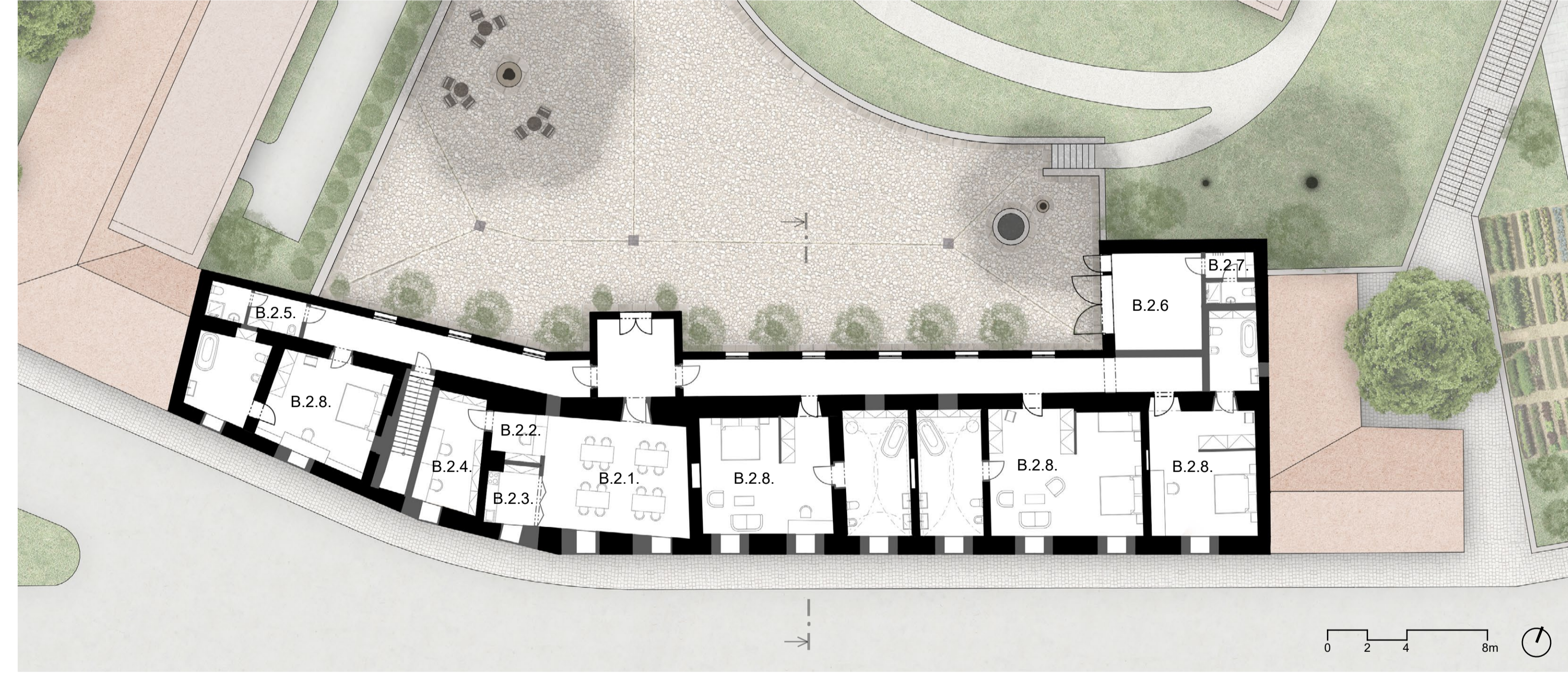
Do územia vkladám funkčnú náplň adekvátnu potrebám mesta a významu miesta vyplyvajúcim z predchádzajúcich analýz diplomového seminára. Budovu kláštornej sýpky premenám na kultúrne centrum a múzeum pripomínajúce niekdajší význam šahanských premonštrátov. Na rastúci turistický potenciál oblasti reagujem pridaním možnosti krátkodobého ubytovania v južnej budove kláštorneho areálu. Pokojnú atmosféru pod južnými terasami bloku doplním o výhľad na Ipeľskú kotlinu a na pohorie Börzöny využívajúc na komunitné bývanie vo forme seniorského co-housingu. Vychádzam z predpokladaného demografického vývoja v meste. Novostavby na severnej hrane bloku nadväzujú na rad budov občianskej vybavenosti na ulici vedúcej z hlavného námestia. Navrhujem tam nové komerčné priestory a komunitné centrum tvoriace spoločenskú srdce nového seniorského bytvania.

A_KLÁŠTORŇA SÝPKA
Budova barokovej sýpky s obytným krídlom je bezprostredným pokračovaním budov stredovekého kláštora. V mieste samotnej sýpky bývalý regotý dvor stredovekého kláštora a ostenia jeho kamenných arkád sú doplnené zachované v hmotie východnej obvodovej steny. Hustú masívnu drevenú konštrukciu prístorov sýpky pre-rezavam tak, že v jej centrálnej časti vzniká spoločenská sála, po obvode ktorej vzniká tropodlažná galéria s expozíciou šahanských premonštrátov. Komunikačnú os budovy predlžujem cez celý areál a na jej konci budujem nový vstup. Na os nadväzuje aj prístavba, ktorá svojím subitným a kontrastným materiálom necháva vyniknúť lapidárnej hmotie pôvodnej sýpky.

A.1.1 Spoločenská sála s expozíciou premonštrátov
A.1.2 Informačné centrum, suveníry
A.1.3 Šatňa
A.1.4 Kancelária zamestnancov
A.1.5 Toalety a zázemie
A.1.6 Prezentácia archeologických nálezov

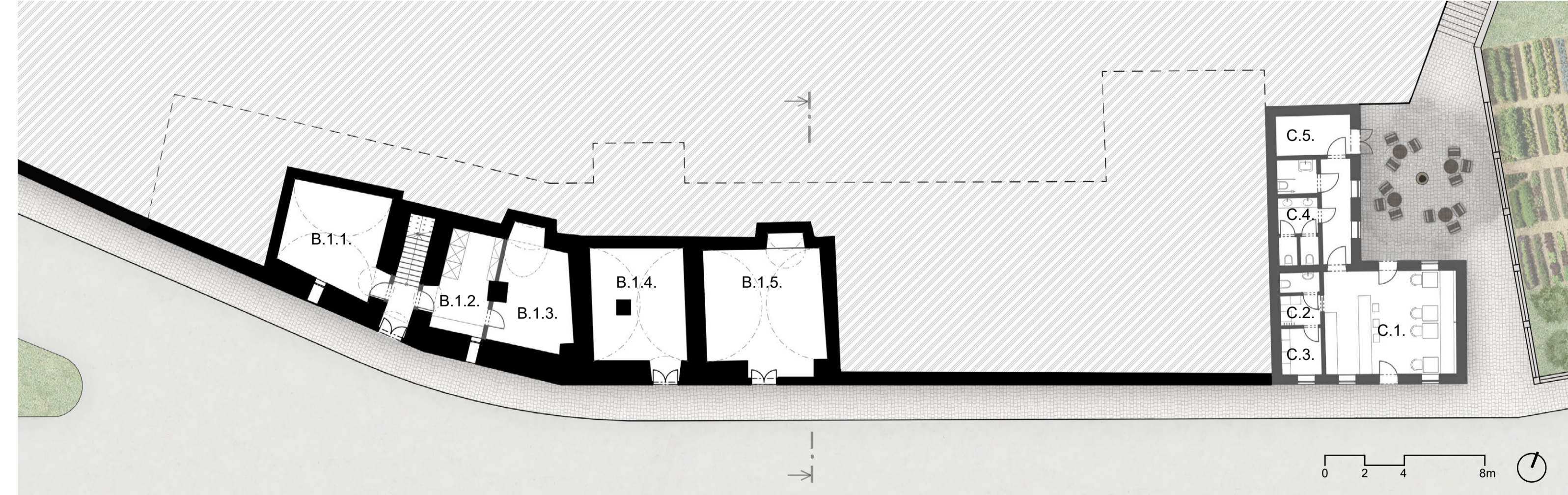
A.2.1 Galéria s expozíciou premonštrátov
A.2.2 Vystavné priestory
A.2.3 Archív a bádateľňa

B_JUŽNÁ KLÁŠTORŇA BUDOVA
Južná budova areálu má pôvod v renesancii, ale prešla výraznými prestavbami v dvadsiatom storočí. Na základe historických fotografií som urobil korekcie južnej fasády. Fasádu do dvora odčistujem od rôznych prístavieb a dopĺňam chodbu umožňujúcu obsluhu niekdajšej enfilády. Horná úroveň s apartmánmi a spoločenskou miestnosťou je prístupná z kláštorneho dvora, úroveň suterénu tvoriaca technické zázemie prevádzky je prístupná z úrovne ulice.

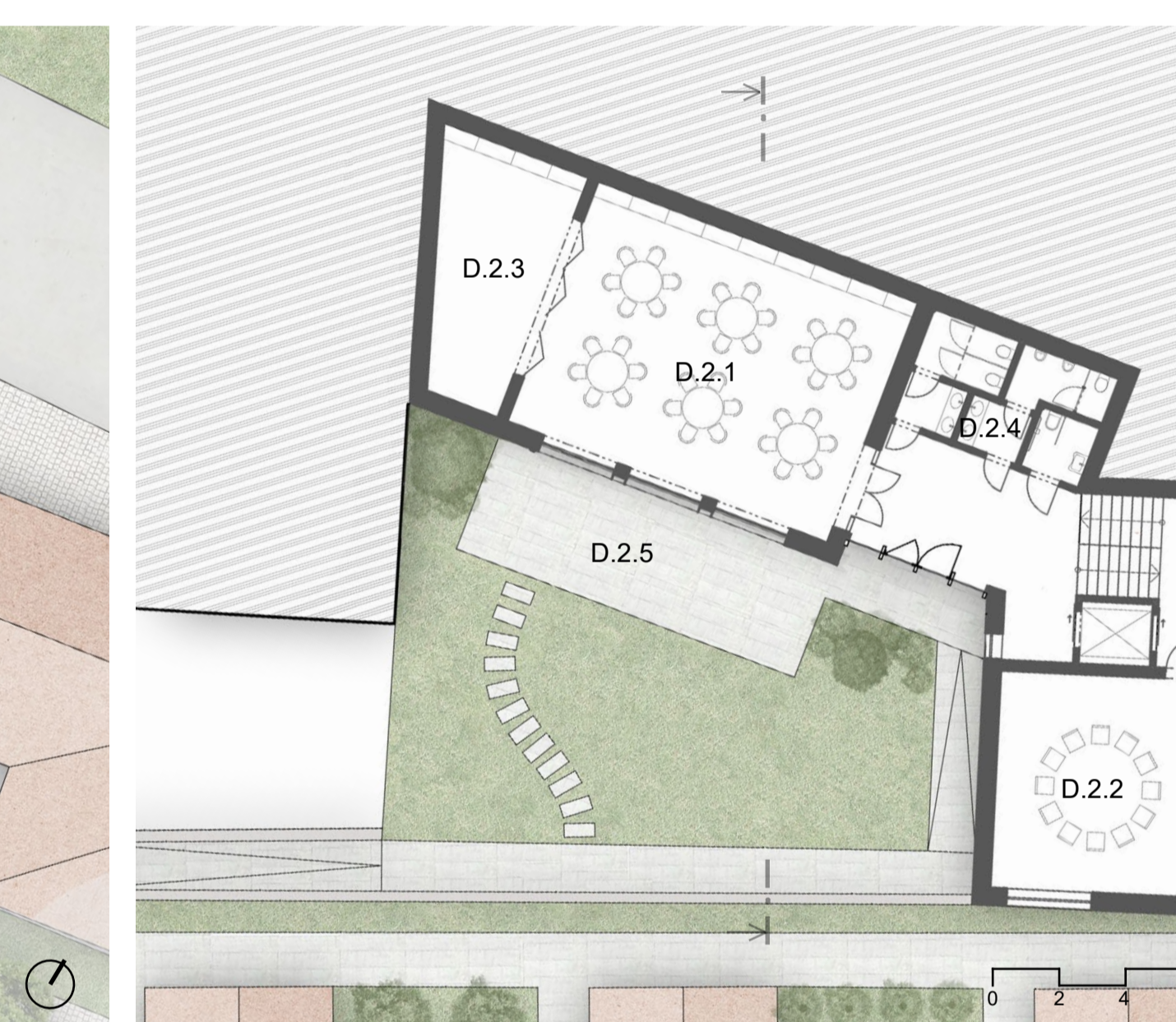
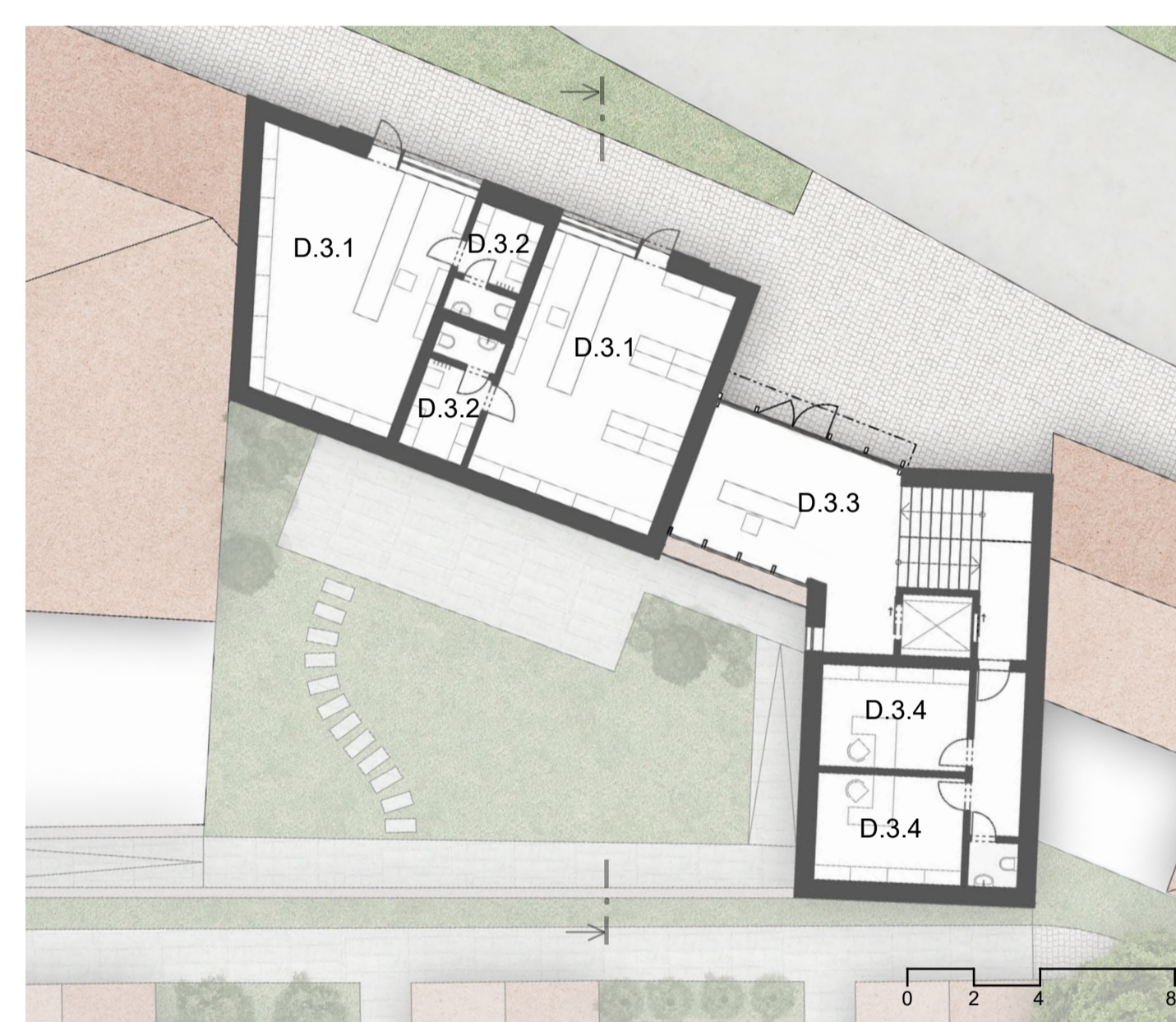
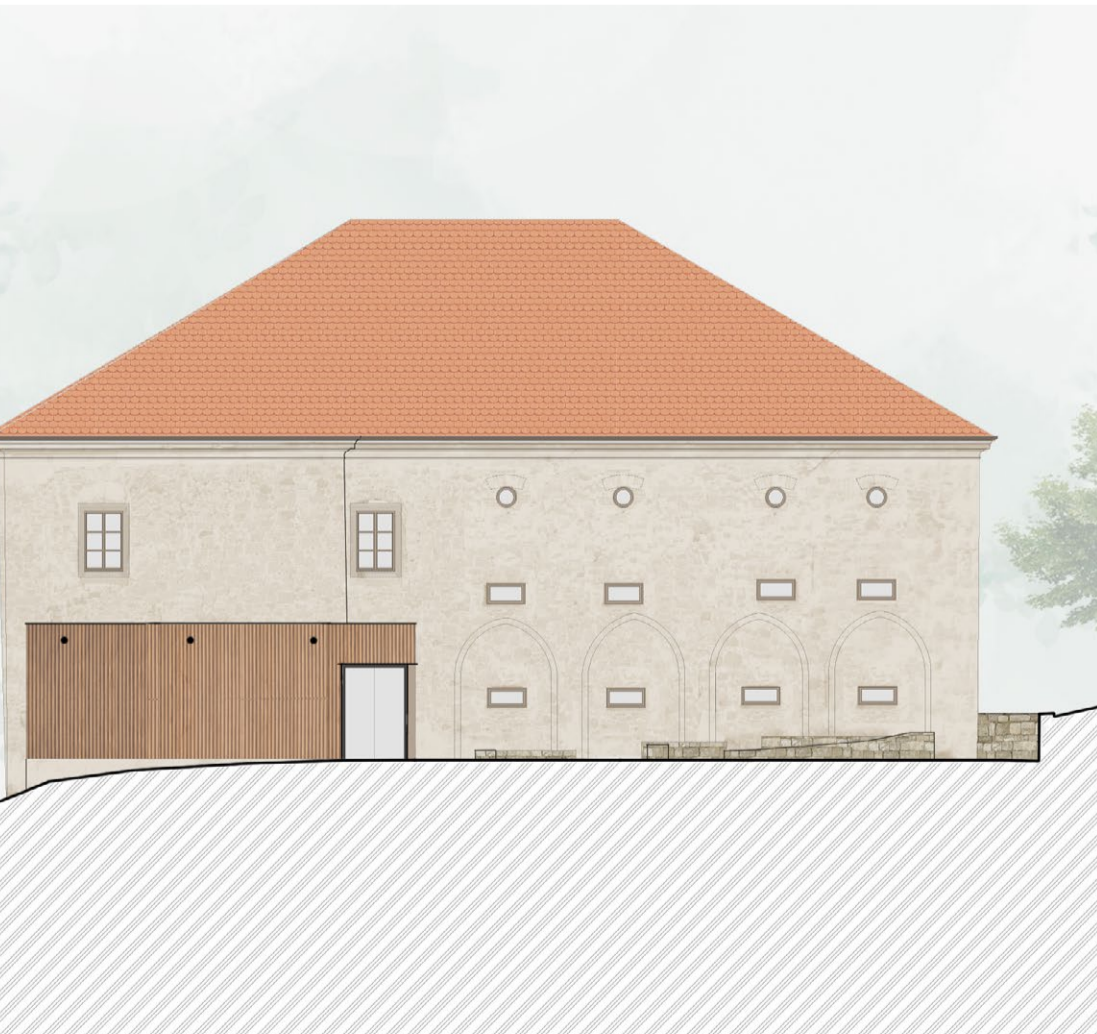
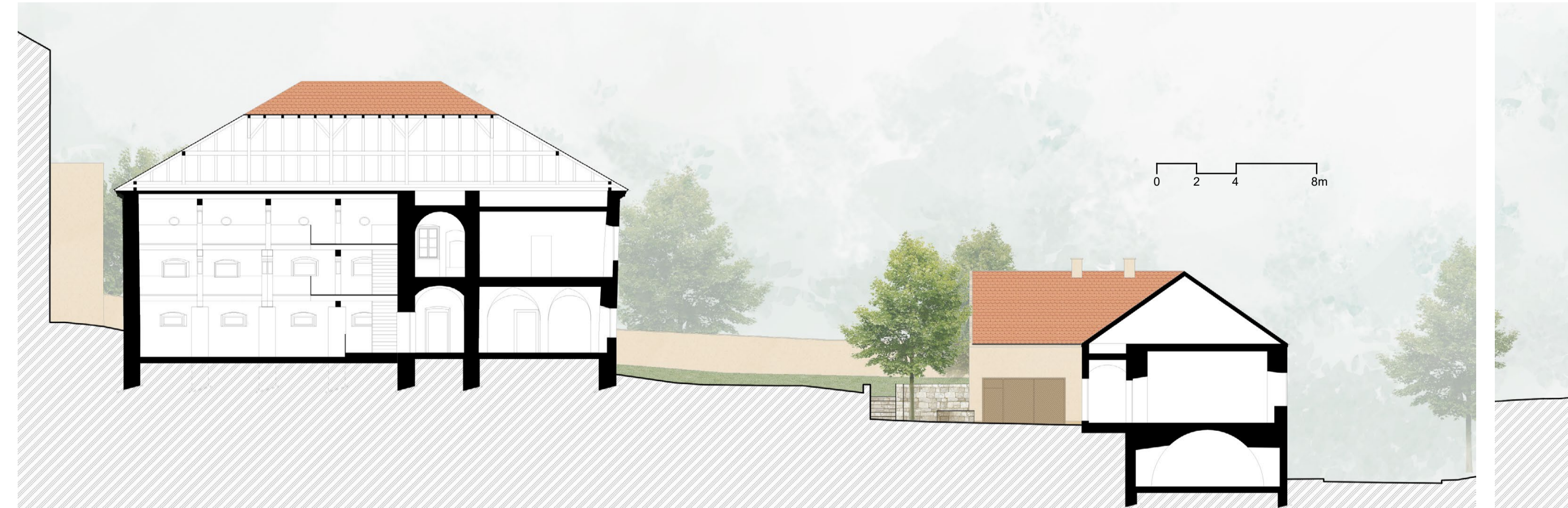
B.2.1 Spoločenská miestnosť, jedáleň
B.2.2 Recepčia
B.2.3 Kuchynka
B.2.4 Kancelária
B.2.5 Zázemie chýžných
B.2.6 Sklad záhradného náradia
B.2.7 Zázemie záhradníka
B.2.8 Izby

B.1.1 Sklad bielizne
B.1.2 Práčovňa
B.1.3 Kotoľňa
B.1.4 Technická miestnosť
B.1.5 Rezerva

C_KAVIAREŇ
Na konci nového pešieho prestupu blokom a pri východe z areálu kláštora navrhujem budovu kaviarne. Jej hmotu a členenie fasády vychádzajú z podoby staršej budovy, ktorá na tomto mieste pred asanáciou stála. Pod terasou kláštorneho dvora vzniká príjemný dvor s poseďmi pod stromom, ktorý sa prirózne otvára do novej Ipeľskej ulice.

C.1 Kaviareň
C.2 Zázemie zamestnancov
C.3 Sklad
C.4 Toalety
C.5 Sklad záhradného nábytku

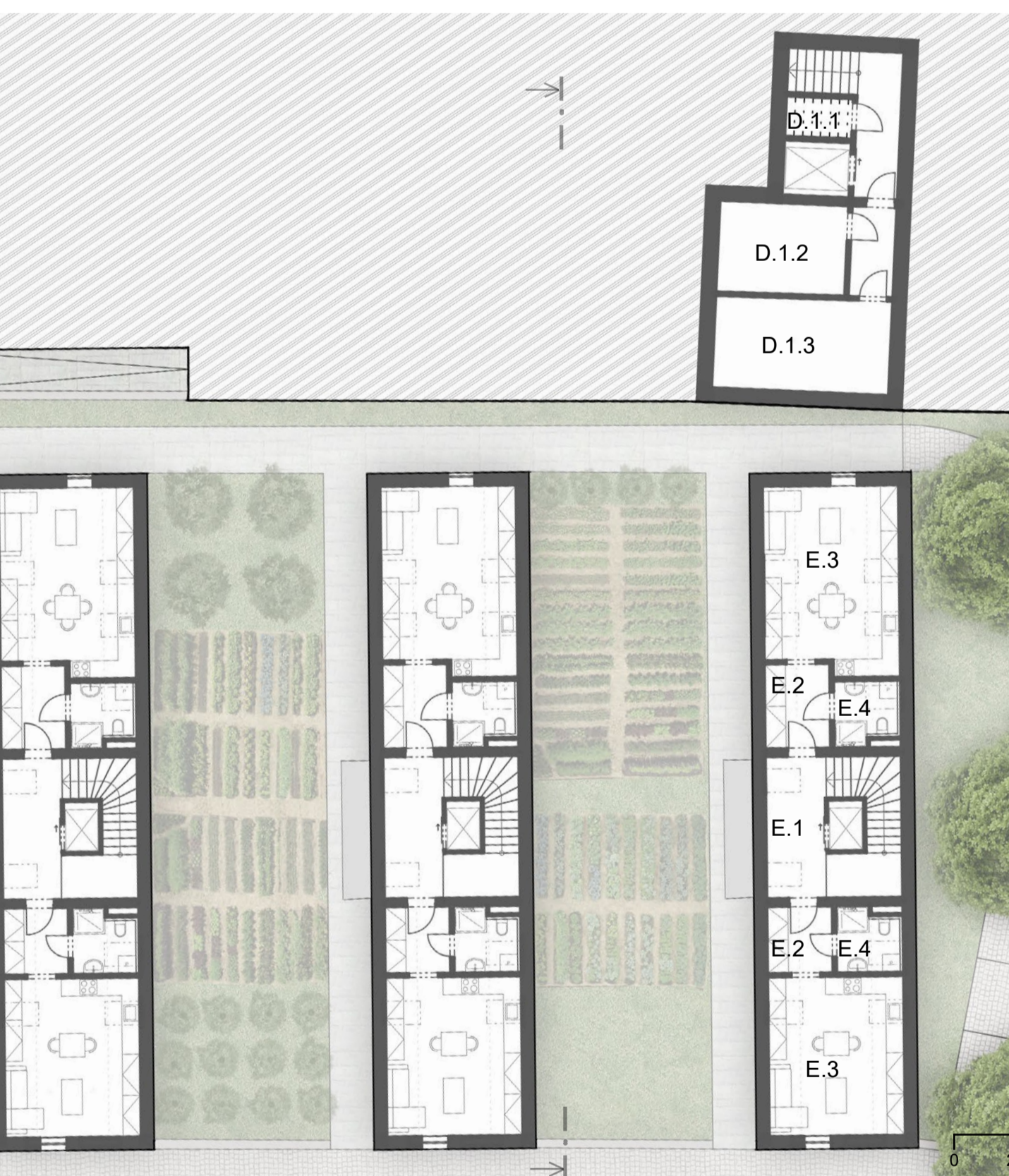
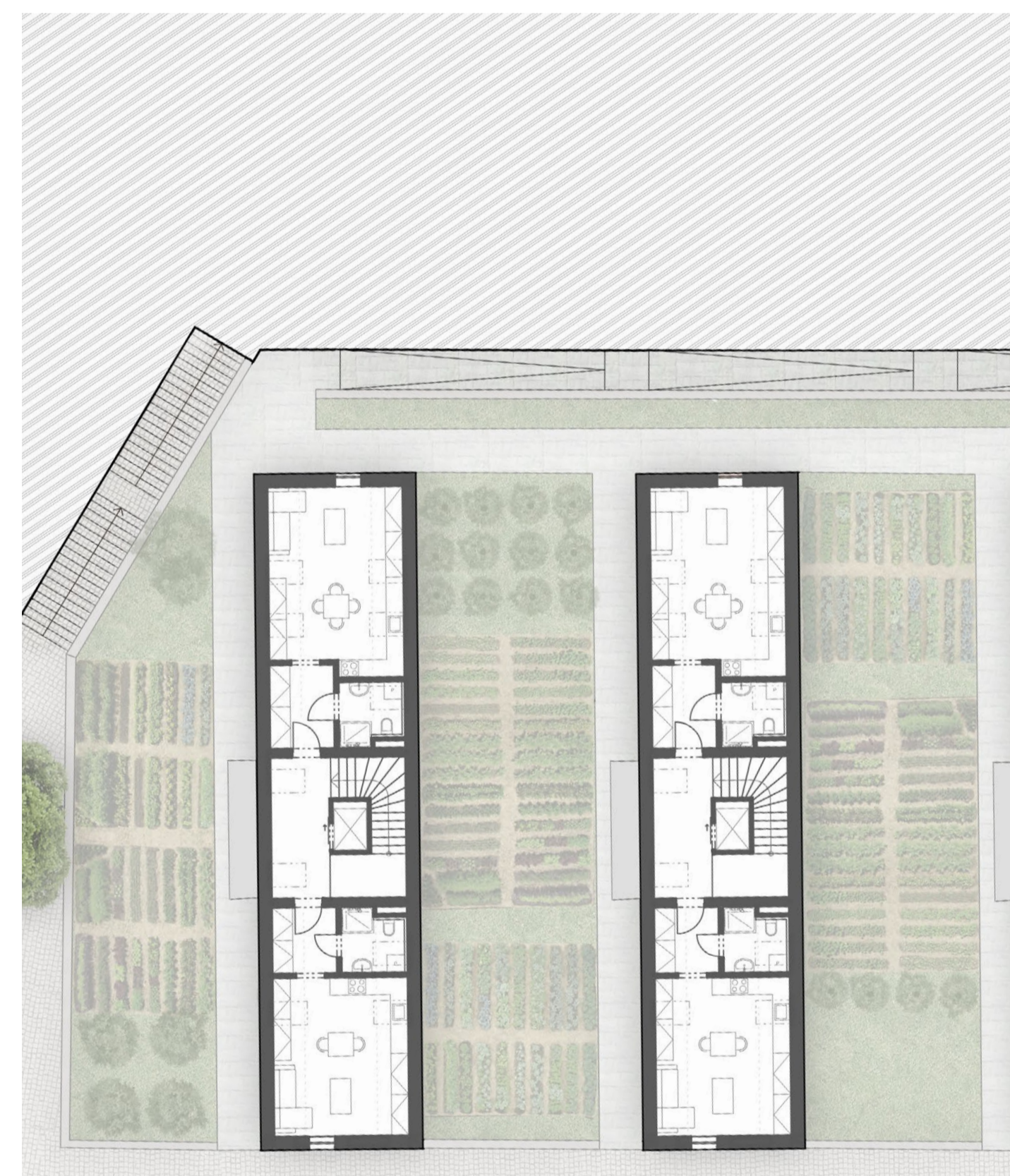
D_KOMUNITNÉ CENTRUM
V prílehu na severnej strane bloku navrhujem dve hmoty nadväzujúce na tradičnú mestskú zástavbu prepojené vstupným krídlom. Do ulice sú orientované dva komerčné priestory, do južných terás zase komunitné centrum slúžiace prírodné pre obyvateľov seniorského co-housingu, s ktorým sú aj zadným traktom zahrad prepojené.

Fasáda hlavných štýl interpretuje pre túto oblasť typické tradičné tehlové štýly, spojovací krček pokrýva semitransparentná drevená konštrukcia. V komunitnom centre sa nachádza okrem veľkej spoločenskej miestnosti s terasou aj menšia klubovňa prispôbená napríklad na skupinovú terapiu. Použité jednoduchých omietok, tehlovej štruktúry a dreva vytvára teple štýlové prostredie. Celá budova je prispôbená bezbariérovému používaniu.

D.3.1 Predsedia
D.3.2 Zázemie predajne
D.3.3 Vstupná hala
D.3.4 Kancelária zamestnancov

D.2.1 Spoločenská miestnosť
D.2.2 Klubovňa
D.2.3 Sklad
D.2.4 Toalety
D.2.5 Terasa

D.1.1 Upratovacia miestnosť
D.1.2 Sklad
D.1.3 Kotoľňa

E_SENIORSKÝ CO-HOUSING
Pod južnými terasami bloku navrhujem súbor seniorského co-housingu. Ten tvorí päť malých bytových domov šerpajúce inšpiráciu z tradičných juhovýchodných domov, ktoré na tomto mieste pred asanáciou stáli. Sú tradičné svojou dĺžkou úzkou hmotou, v ktorej sú za sebou radené jednotlivé bytové jednotky. Tie sú orientované do spoločného gánu - pavlaže podobnému zdieľanému vonkajšiemu prístorovi. Za gárikom každej bytovky sa nachádza spoločná záhradka. Zadným traktom a rampou v terasách je možné sa dostať na dvor komunitného centra. Všetko spomenuté poskytuje množstvo príležitostí na socializáciu a aktívne starnutie. Samotné bytové jednotky sú štíto súkromné a minimalistické s ľahkou odčrbou. Časť z nich je prispôbená bezbariérovému používaniu. Cieľom tejto formy bytvania je zabezpečiť, aby osamelí seniori mali možnosť tvoriť komunitu a rozvíjať sociálne interakcie a žiť v prostredí im prispôbenom a bezpečnom. Parcele je orientovaná do obnovenej Ipeľskej ulice a poskytuje výhľad na zelenú kopce pohoria Börzöny.

E.1 Vstupná hala
E.2 Predsieň
E.3 Izba kuchynským kútom
E.4 Kúpeľňa
E.5 Záhrada

POVRCHY
Na dvore kláštora obnovujem dochovanú obilninovú diaľbu s odvodňovacími úžabami. Na hrane budov sú osadené kamenné platne vyspádované od sokla. Povrch chodníkov tvorí diaľba z kamenných kociek a cestičky okolo sýpky a vykopávk sú z mlatu.

